

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	9Cdo/120/2022
Identifikačné číslo spisu:	5109208531
Dátum vydania rozhodnutia:	26.03.2025
Meno a priezvisko:	JUDr. Soňa Mesiarkinová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2025:5109208531.2

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov: 1a/ Ľ. F., narodená XX. XX. XXXX, Q., E. P. XXX/XX, 1b/ Š. F., narodený XX. XX. XXXX, Q., U. L. S. XXX/X, 1c/ H. F., narodený XX. XX. XXXX, Q., Y. W. XXX/XX, 1d/ Ľ. Š., narodená XX. XX. XXXX, Q., E. P. XXX/XX, 1e/ W. F., narodený XX. XX. XXXX, S. XXX, 1f/ P. F., narodený XX. XX. XXXX, S. XXX, 1g/ T. F., narodená XX. XX. XXXX, S. XXX, 2a/ Y. F., narodená XX. XX. XXXX, S. A. Q., N. O. XXX/XX, 2b/ U. Ď., narodená XX. XX. XXXX, S. A. Q., N. U. XXX/XX, 2c/ O. M., narodená XX. XX. XXXX, S. A. Q., N. O. XXX/XX, proti žalovaným: 1/ U. Š.Ň., narodený XX. XX. XXXX, A. XXX (pôvodne ako žalovaný 5/), 2/ P. I., narodený XX. XX. XXXX, S. A. Q., F. XX/XX (pôvodne ako žalovaný 6/), obaja zastúpení Advokátskou kanceláriou JUDr. Milan Chovanec s.r.o., Žilina, Vojtecha Tvrdeho 17, o vydanie bezdôvodného obohatenia, vedenom na Okresnom súde Žilina pod sp. zn. 6C/53/2009, v štádiu rozhodovania o nároku na náhradu trov konania, o dovolaní žalovaných 1/ a 2/ proti uzneseniu Krajského súdu v Žiline zo 14. decembra 2021 sp. zn. 11Co/128/2020, takto

rozhodol:

V konaní p o k r a č u j e s dedičmi pôvodného žalobcu 1/ Š. F.M., narodeného XX.XX.XXXX, ktorý zomrel XX.XX.XXXX, naposledy bytom Q., E. P. XXX/XX, a to: 1a/ Ľ. F., narodená XX.XX.XXXX, Q., E. P. XXX/XX, 1b/ Š. F., narodený XX.XX.XXXX, Q., U. L. S. XXX/X, 1c/ H. F., narodený XX.XX.XXXX, Q., Y. W. XXX/XX, 1d/ Ľ. Š., narodená XX.XX.XXXX, Q., E. P. XXX/XX, 1e/ W. F., narodený XX.XX.XXXX, S. XXX, 1f/ P. F., narodený XX.XX.XXXX, S. XXX, 1g/ T. F., narodená XX.XX.XXXX, S. XXX.

V konaní p o k r a č u j e s dedičmi pôvodného žalobcu 2/ C. F., narodeného XX.XX.XXXX, ktorý zomrel XX.XX.XXXX, naposledy bytom S. A. Q., N. O. XXX/XX, a to: 2a/ Y. F., narodená XX.XX.XXXX, S. A. Q., N. O. XXX/XX, 2b/ U. Ď., narodená XX.XX.XXXX, S. A. Q., N. U. XXX/XX, 2c/ O. M., narodená XX.XX.XXXX, S. A. Q., N. O. XXX/XX.

Uznesenie Krajského súdu v Žiline zo dňa 14. decembra 2021 sp. zn. 11Co/128/2020 v časti, ktorou potvrdil uznesenie súdu prvej inštancie vo výrokoch IX., X., XI. a XII., ako aj vo výroku o nároku na náhradu trov odvolacieho konania vo vzťahu medzi žalobcami 1/, 2/ a žalovanými 5/, 6/ z r u š u j e a vec mu v tejto časti vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Žalobou doručenou Okresnému súdu Žilina (ďalej aj „súd prvej inštancie“) dňa 9. 4. 2009 v znení zmeny pripustenej uznesením zo dňa 22. 8. 2012 č. k. 6C/53/2009-133 v spojení s opravným uznesením zo dňa 8. 9. 2016 č. k. 6C/53/2009-474 sa pôvodní žalobcovia 1/ a 2/ okrem iného domáhali, aby súd uložil pôvodnému žalovanému 5/ povinnosť zaplatiť žalobcovi 1/ sumu 1.730,52 eura spolu so špecifikovanými úrokmi z omeškania a žalobcovi 2/ takisto sumu 1.730,52 eura spolu so špecifikovanými úrokmi z omeškania a aby súd uložil pôvodnému žalovanému 6/ povinnosť zaplatiť žalobcovi 1/ sumu 232,30 eura spolu so špecifikovanými úrokmi z omeškania a žalobcovi 2/ takisto sumu 232,30 eura spolu so špecifikovanými úrokmi z omeškania. Podaním doručeným súdu dňa 18. 10. 2016 pôvodní žalobcovia 1/ a 2/ vzali čiastočne svoju žalobu späť vzhľadom na výsledky znaleckého dokazovania. Voči žalovanému 5/ vzal každý z pôvodných žalobcov žalobu späť čo do istiny vo výške 1.386,12 eura s prísľusenstvom a voči žalovanému 6/ čo do istiny vo výške 213,60 eura s prísľusenstvom. Napokon podaním doručeným súdu dňa 11. 4. 2017 pôvodní žalobcovia 1/ a 2/ vzali žalobu späť v celom rozsahu z dôvodu správania pôvodných žalovaných 5/ a 6/, ktorí po začatí konania uhradili žalobcom 1/ a 2/ zvyšnú žalovanú sumu, zostávajúcu po čiastočnom späťvzatí žaloby.

2. Súd prvej inštancie uznesením zo dňa 19. 4. 2017 č. k. 6C/53/2009-549 vo výroku I. konanie o žalobe žalobcov 1/ a 2/ voči žalovaným 5/ a 6/ zastavil. Výrokom XI. priznal žalovanému 5/ voči žalobcovi 1/ nárok na náhradu trov konania v rozsahu 56,54 %, výrokom XII. priznal žalovanému 5/ voči žalobcovi 2/ nárok na náhradu trov konania v rozsahu 56,54 %, výrokom XIII. priznal žalovanému 6/ voči žalobcovi 1/ nárok na náhradu trov konania v rozsahu 67,84 % a výrokom XIV. priznal žalovanému 6/ voči žalobcovi 2/ nárok na náhradu trov konania v rozsahu 67,84 %. (Pozn. dovolacieho súdu: Ostatné výroky uznesenia súdu prvej inštancie sa netýkali dovolaateľov.)

3. Na odvolanie žalobcov Krajský súd v Žiline (ďalej aj „odvolací súd“) uznesením zo dňa 31. 1. 2019 č. k. 11Co/187/2018-690 zrušil uznesenie súdu prvej inštancie zo dňa 19. 4. 2017 č. k. 6C/53/2009-549 vo výrokoch XI., XII., XIII. a XIV. a v zrušenom rozsahu vrátil vec súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a nové rozhodnutie. V odôvodnení uviedol, že sa stotožnil s námietkou žalobcov, že rozhodnutie vo veci samej záviselo od vypracovaného znaleckého posudku s tým, že žalobcov nemožno označiť za neúspešných, ak im bola priznaná aspoň časť žalobou uplatnených nárokov. Za základné sa považuje rozhodnutie, z ktorého vyplýva, že do žalobcovho práva bolo zasiahnuté. Samotná výška je potom druhotná.

4. Súd prvej inštancie uznesením zo 14. 2. 2020 č. k. 6C/53/2009-736 vo výroku IX. priznal žalobcovi 1/ voči žalovanému 5/ nárok na náhradu trov prvoinštančného a odvolacieho konania o žalobe žalobcu 1/ voči žalovanému 5/ o zaplatenie sumy 1.730,52 eura v rozsahu 100 %, vo výroku X. priznal žalobcovi 2/ voči žalovanému 5/ nárok na náhradu trov prvoinštančného a odvolacieho konania o žalobe žalobcu 2/ voči žalovanému 5/ o zaplatenie sumy 1.730,52 eura v rozsahu 100 %, vo výroku XI. priznal žalobcovi 1/ voči žalovanému 6/ nárok na náhradu trov prvoinštančného a odvolacieho konania o žalobe žalobcu 1/ voči žalovanému 6/ o zaplatenie sumy 232,30 eura v rozsahu 100 % a vo výroku XII. priznal žalobcovi 2/ voči žalovanému 6/ nárok na náhradu trov prvoinštančného a odvolacieho konania o žalobe žalobcu 2/ voči žalovanému 6/ o zaplatenie sumy 232,30 eura v rozsahu 100 %. (Pozn. dovolacieho súdu: Ostatné výroky uznesenia súdu prvej inštancie sa netýkali dovolaateľov). Rozhodnutie zdôvodnil s odkazom na predchádzajúce zrušujúce uznesenie odvolacieho súdu zo dňa 31.1.2019 č. k. 11Co/187/2018-690 tým, že žalobcu nemožno ad absurdum zaťažovať procesnou zodpovednosťou za predvídanie výsledku na základe úvahy súdu alebo znaleckej činnosti. Vhodným riešením potom je, že žalobca má právo na plnú náhradu trov konania, avšak výlučne z prisúdenej sumy (nie zo sumy žalovanej). Priznanie plnej náhrady trov konania výlučne z prisúdenej sumy je v tomto prípade zdôvodniteľné cez interpretáciu pojmu „úspech vo veci“ (§ 255 Civilného sporového poriadku), pričom tento úspech sa skúma čo do právneho základu, a nie čo do výšky priznaného nároku.

5. Na odvolanie žalovaných 5/ a 6/ odvolací súd uznesením zo 14. 12. 2021 č. k. 11Co/128/2020-820

potvrdil uznesenie súdu prvej inštancie vo výrokoch III., IV., VII. (ktoré sa dovolateľov netýkali), ako aj vo výrokoch IX., X., XI. a XII. a žalobcom 1/, 2/, 3/ priznal voči žalovaným 2/, 5/ a 6/ nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %. Rozhodnutie zdôvodnil tým, že žalobcu nemožno zaťažiť procesnou zodpovednosťou za predvídanie výsledku sporu, ktorý závisí od znaleckej činnosti, resp. od úvahy súdu. Takýto právny názor zastáva rešpektovaná odborná literatúra, ale aj ústavný súd (II. ÚS 399/2019). Nestotožnil sa s tvrdením žalovaných 5/ a 6/, že v spore o zaplatenie bezdôvodného obohatenia nejde o konanie, v ktorom súd rozhoduje na základe vlastnej úvahy, alebo ktoré by záviselo od znaleckého dokazovania. V danom prípade bola spornou skutočnosťou všeobecná hodnota obvyklého nájmu v žalobe uvádzaných nehnuteľností. Pre posúdenie tejto otázky boli potrebné odborné znalosti znalca. Je teda zrejmé, že išlo o rozhodnutie, ktoré záviselo od znaleckého posudku. Preto plným úspechom žalobcu je úspech v základe uplatneného nároku s tým, že výška priznaných trov by sa odvíjala od sumy priznanej súdom.

5.1. Odvolací súd dodal, že v danom prípade došlo k späťvzatiu žaloby v celom rozsahu. Pri späťvzati žaloby zásadne platí, že zastavenie konania procesne zaviniť žalobca, ktorý zobral žalobu späť. Výnimku z tejto zásady predstavuje prípad, keď žalobca tvrdí a preukáže, že pre správanie žalovaného vzal späť žalobu, ktorá bola podaná dôvodne. Skutočnosť, že žalobcovia s poukazom na závery kontrolného znaleckého posudku vzali žalobu v časti prevyšujúcej závery tohto znaleckého posudku späť, však podľa odvolacieho súdu neznamena, že výška plnenia prestala závisieť od znaleckého posudku či od úvahy súdu. Bez ohľadu na späťvzatie žaloby v tejto časti stále platí zásada, že žalobcu nemožno zaťažiť procesnou zodpovednosťou za predvídanie výsledku sporu, lebo to záleží na úvahe súdu alebo na znaleckom posudku. V konečnom dôsledku k späťvzatiu žaloby voči žalovaným 5/ a 6/ došlo z dôvodu správania sa týchto žalovaných, nakoľko títo po začatí konania uhradili žalobcom zvyšnú žalovanú sumu, zostávajúcu po čiastočnom späťvzati žaloby.

6. Proti uzneseniu odvolacieho súdu zo 14. 12. 2021 č. k. 11Co/128/2020-820 podali dovolanie žalovaní 1/ a 2/ (pôvodne žalovaní 5/ a 6/). Z obsahu ich spoločného dovolania je zrejmé, že ním napádajú tú časť uznesenia odvolacieho súdu, ktorá sa týkala nároku na náhradu trov konania vo vzťahu medzi nimi a pôvodnými žalobcami 1/ a 2/. Pozn. dovolacieho súdu: Keďže v odvolacom aj dovolacom konaní ide už len o nárok na náhradu trov konania medzi pôvodnými žalobcami 1/, 2/ a pôvodnými žalovanými 5/, 6/ (ostatné výroky rozhodnutí vo veci samej aj o trovách konania sú už právoplatné a neboli napadnuté dovolaním), dovolací súd v záhlaví tohto rozhodnutia uviedol už len tých účastníkov konania, ktorých sa toto dovolacie konanie týka, pričom dovolateľov, ktorí boli pôvodne označovaní ako žalovaní 5/ a 6/ dovolací súd v záhlaví označil ako žalovaných 1/ a 2/ a takto ich bude označovať aj v ďalšom texte tohto odôvodnenia.

6.1. Žalovaní 1/ a 2/ (ďalej aj ako „dovolateľa“) zdôvodnili dovolanie tým, že odvolací súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces a že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá je dovolacím súdom rozhodovaná odlišne. Uviedli, že žalobcovia podali žalobu bez toho, aby nárok voči žalovaným akýmkoľvek spôsobom uplatnili alebo žalovaných vôbec oslovili. Návrh žalobcov bol od začiatku neúplný, tvrdenia chaotické a neprehľadné, žalobcovia žalobu na viac pokusov dopĺňali či upravovali. Žalovaní už vo svojom prvom vyjadrení vo veci samej zo dňa 18. 11. 2009 nárok čo do základu uznali, avšak namietali výšku uplatneného bezdôvodného obohatenia, ktoré malo zodpovedať obvyklému nájmu. Na základe vykonaného znaleckého dokazovania a kontrolného znaleckého dokazovania vznikol žalovaným voči žalobcom záväzok, ktorý vo vzťahu k žalovanému 1/ zodpovedal úspechu žalobcov 10,8 % a vo vzťahu k žalovanému 2/ úspechu žalobcov 11,9 %. Tento záväzok žalovaný 1/ splnil dňa 4. 2. 2014 a žalovaný 2/ dňa 9. 1. 2013.

6.2. Rozhodnutie súdu, ktorý priznal žalobcom nárok na náhradu trov konania, hoci boli úspešní len čo do 10,8 resp. 11,9 % (pri zohľadnení príslušenstva by to bolo pod 10 %) je podľa dovolateľov arbitrárne, prekvapivé a nepredvídateľné a nemá oporu v zákone. Je v rozpore s ustanoveniami § 255-261 CSP, ale aj so základnými princípmi CSP, najmä čl. 2, čl. 3, čl. 16. Okrem toho v spore o zaplatenie bezdôvodného obohatenia vo výške obvyklého nájmu ani nejde o konanie, v ktorom by súd rozhodoval na základe vlastnej úvahy, alebo ktoré by záviselo od znaleckého dokazovania. Znalecké dokazovanie ani nebolo nevyhnutné, pretože výška obvyklého nájmu sa dala ustáliť aj inak. Žalobcom nič nebránilo, aby výšku obvyklého nájmu ustálili transparentným a odôvodniteľným spôsobom, ak by pred podaním

žaloby urobili prieskum obvyklej hodnoty nájmu napr. zisťovaním v realitnej kancelárii a/alebo zisťovaním u susedných nájomcov. Podľa dovolateľov však je nesporné, že žalobcovia sa počas celého konania pokúšali o zjavné zneužitie práva.

6.3. K argumentu odvolacieho súdu, že ak bola žalobcovi priznaná aspoň časť žalobou uplatneného nároku, nemožno ho ad absurdum zaťažiť procesnou zodpovednosťou za predvídanie výsledku na základe úvahy súdu alebo znaleckej činnosti, dovolatelia namietali, že dovolací súd musí zaujať stanovisko, či žalovaného, ktorý nebol zviazaný na zaplatenie časti žalobou uplatneného nároku (v tomto prípade 90 %), možno ad absurdum zaťažiť procesnou zodpovednosťou za predvídanie výsledku na základe úvahy súdu alebo znaleckej činnosti. Výklad odvolacieho súdu je podľa dovolateľov ústavne nesúladný, lebo nevyhodnotil skutočné okolnosti podania žaloby, jej nekvalitu, nepodloženie dostatočnými dôkazmi a skutočnosť, že žalobcovia museli zobrať žalobu späť, lebo po začatí konania dôvod žaloby odpadol. Pri skúmaní existencie dôvodov hodných osobitného zreteľa vzal súd do úvahy len jednu skutočnosť a neposúdil vec komplexne z hľadiska všetkých okolností relevantných pre rozhodnutie o nepriznaní náhrady trov konania inak úspešnému účastníkovi konania (existenciu dôvodov hodných osobitného zreteľa neskúmal z hľadiska pomerov všetkých účastníkov, neprihliadol ku všetkým okolnostiam, ktoré viedli k uplatneniu nároku, k postojom účastníkov pred začatím konania, v priebehu konania atď.). Pokiaľ sa odvolací súd nezaoberal dôvodmi hodnými osobitného zreteľa, ako boli špecifikované v odvolaní, potom také odôvodnenie je nedostatočné a z ústavného hľadiska neakceptovateľné.

6.4. Nesprávne právne posúdenie videli dovolatelia v tom, že odvolací súd sa odklonil od ustálenej súdnej praxe prezentovanej napr. uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 14. septembra 2011 sp. zn. 7Cdo/4/2010. Pripomenuli, že náhradu trov konania ovláda zásada úspechu vo veci, ktorá je doplnená zásadou zavinenia. Zmyslom zásady zavinenia je sankčná náhrada trov konania, ktoré by pri jeho riadnom priebehu nevznikli. Pri zastavení konania je potom kľúčové zistenie, či niektorý z účastníkov konania z procesného hľadiska zastavenie konania zavinil, resp. či návrh bol vzatý späť výhradne pre správanie odporcu. Odvolací súd sa však podľa dovolateľov týmito ustálenými závermi ústavnej praxe neriadil. Napokon dovolatelia navrhli odloženie právoplatnosti a vykonateľnosti, čo odôvodnili tým, že je predpoklad, že súd prvej inštancie na základe právoplatného rozhodnutia odvolacieho súdu o nároku na náhradu trov konania trovy konania vyčíslil a oni (dovolatelia) ich budú musieť zaplatiť.

7. Pôvodní žalobcovia 1/ a 2/ v písomnom vyjadrení k dovolaniu navrhli dovolanie odmietnuť ako neprípustné, alternatívne zamietnuť ako nedôvodné. S odkazom na uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 26. 10. 2017 sp. zn. 3Cdo/221/2016, ako aj rozhodovaciu prax ústavného súdu konštatovali, že Civilný sporový poriadok vylučuje uplatnenie mimoriadneho opravného prostriedku proti rozhodnutiu o trovách konania. Namietali tvrdenie dovolateľov, že žalobu podali bez toho, aby ich akýmkoľvek spôsobom oslovili. K tomu odkázali na popis skutkových okolností v žalobe a na vykonané dokazovanie. Zdôraznili, že súdu preukázali cenu pozemkov hneď na prvom pojednávaní dňa 1. 2. 2011 potvrdeniami realitných kancelárií. V čase podávania žaloby platil Občiansky súdny poriadok, a ani za súčasného predpisu nie je povinnosť predkladať v rámci žaloby znalecký posudok. Takýto postup môže zakladať až procesná obrana žalovanej strany a predbežné právne posúdenie súdu, ktorý nebude považovať za dostatočné potvrdenie realitnej kancelárie. Naopak, postoj žalovaných vyplýva z ich vyjadrenia k žalobe, kde namietali cenu uplatnenú žalobcami z dôvodu, že pozemky sú využívané na poľnohospodárske účely a účely poľnohospodárskej výroby. V priebehu konania sa teda stala spornou skutočnosťou všeobecná hodnota obvyklého nájmu v žalobe uvádzaných nehnuteľností, z čoho vyplýva dôvodnosť nariadenia znaleckého dokazovania.

7.1. Žalobcovia 1/ a 2/ nesúhlasili s názorom dovolateľov, že žaloba bola podaná dôvodne len čo do 10-11 %. Podľa nich bola žaloba podaná dôvodne v rozsahu 100 %, len výška uplatňovaného nároku bola ustálená znaleckým posudkom na základe rozporovania potvrdení realitných kancelárií zo strany žalovaných. Neobstojí ani námietka arbitrárnosti a nepredvídateľnosti napádaného rozhodnutia. Odvolací súd jasne a zrozumiteľne zdôvodnil, na základe akých procesných predpisov a úvah vydal svoje rozhodnutie, pričom v rámci procesného zavinenia a § 256 CSP dôsledne rozobral pojem „procesné zavinenie“, ktoré je potrebné v rámci aplikačnej praxe súdov posudzovať z objektívneho hľadiska; pojem „objektívne“ riadne vyložil v aspekte potreby jeho vnútornej diferenciácie, a to z hľadiska formálneho a

materiálneho naplnenia procesného zavinenia. Závery odvolacieho súdu sú podľa žalobcov 1/ a 2/ plne súladné, zákonu odpovedajúce a ústavne prijateľné.

7.2. Podľa žalobcov 1/ a 2/ neobstojí ani právna argumentácia dovolateľov, že v spore o zaplatenie bezdôvodného obohatenia vo výške obvyklého nájmu nejde o prípad, kedy by rozhodnutie súdu záviselo od znaleckého posudku. K návrhu na odklad vykonateľnosti resp. právoplatnosti rozhodnutia odvolacieho súdu uviedli, že v danom spore súd ešte neuložil povinnosť plniť, nakoľko nerozhodol o konkrétnej výške a čase, v ktorom majú žalovaní trovy konania zaplatiť. Predpokladať, že takáto situácia nastane, je len hypotézou, nakoľko súdy o výške náhrady trov síce majú možnosť rozhodovať, avšak v prípade podania dovolania k takémuto postupu nepristupujú a čakajú na rozhodnutie dovolacieho súdu.

8. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd príslušný na rozhodnutie o dovolaní (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) po preskúmaní, či dovolanie obsahuje zákonom predpísané náležitosti (§ 428 CSP) a či sú splnené podmienky podľa § 429 CSP, dospel k záveru, že dovolanie je prípustné podľa § 419, § 420 písm. e) CSP, a nie je prípustné podľa § 421 ods. 1, ods. 2 CSP.

9. Dovolací súd zistil, že v priebehu dovolacieho konania (po podaní písomného vyjadrenia k dovolaniu) zomreli žalobcovia 1/ a 2/. Preto si dovolací súd vyžiadal právoplatné uznesenie Okresného súdu Žilina z 21. 8. 2024 č. k. 30D/254/2023-327 (dedičské rozhodnutie po žalobcovi 1/) a vyjadrenie notárky JUDr. Lucie Gulašovej k okruhu dedičov po žalobcovi 2/. V súlade s ustanovením § 63 ods. 2, ods. 3 CSP v spojení s § 438 ods. 1 CSP dovolací súd rozhodol, že v konaní pokračuje s dedičmi po žalobcoch 1/ a 2/.

10. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

11. Podľa § 420 písm. f) CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

12. Dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení. Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 CSP).

13. Podľa § 421 ods. 1 písm. c) CSP dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

14. Podľa § 421 ods. 2 CSP dovolanie v prípadoch uvedených v odseku 1 nie je prípustné, ak odvolací súd rozhodol o odvolaní proti uzneseniu podľa § 357 písm. a) až n).

15. Podľa § 357 písm. m) CSP odvolanie je prípustné proti uzneseniu súdu prvej inštancie o nároku na náhradu trov konania.

16. Keďže uznesenie odvolacieho súdu, ktorým bolo potvrdené rozhodnutie súdu prvej inštancie o nároku na náhradu trov konania je vymedzené v § 357 písm. m) CSP, je dovolanie proti nemu v zmysle ustanovenia § 421 ods. 2 CSP neprípustné, pokiaľ by bolo odôvodnené nesprávnym právnym posúdením veci (§ 421 ods. 1 CSP). Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu o nároku na náhradu trov konania je však prípustné dovolanie podľa § 420 CSP, teda z dôvodu tzv. väd zmätočnosti.

17. Pokiaľ žalobcovia 1/ a 2/ vo vyjadrení k dovolaniu namietali neprípustnosť dovolania voči rozhodnutiu o trovách s odkazom na uznesenie najvyššieho súdu zo dňa 26. 10. 2017 sp. zn. 3Cdo/221/2016, ako aj na rozhodovaciu prax ústavného súdu (ktorú bližšie nešpecifikovali), dovolací súd uvádza, že v minulosti (krátko po vstupe CSP do účinnosti) bol v rozhodovacej praxi najvyššieho aj ústavného súdu aj právny názor o neprípustnosti takéhoto dovolania (napr. rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 6Cdo/160/2017, publikované ako R 73/2018, podobne 5Cdo/12/2017, 8Cdo/201/2020, 9Cdo/129/2020; rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 204/2017, I. ÚS 456/2017, II. ÚS 420/2017). K názorovému odklonu však viedli závery ústavného súdu v uznesení zo dňa 15. 8. 2018 sp. zn. I. ÚS 275/2018 s právnou vetou: „...rozhodnutie odvolacieho súdu o tomto odvolaní [podľa § 357 písm. m) CSP] je v otázke nároku na náhradu trov konania rozhodnutím konečným, a teda ho možno považovať za rozhodnutie preskúmateľné v dovolacom konaní z dôvodov zmätočnosti ako rozhodnutie, ktorým sa konanie končí.“. Tento právny názor bol nasledovaný tak v rozhodovacej praxi ústavného súdu (napr. nález z 2. 4. 2020 sp. zn. I. ÚS 387/2019), ako aj v rozhodnutiach odvolacieho súdu, napr. 2Cdo/89/2020, 4Cdo/155/2020, 4Cdo/70/2020, 1Cdo/131/2021 a napokon bol vyjadrený aj v právnej vete rozhodnutia veľkého senátu najvyššieho súdu z 29. 9. 2021 sp. zn. 1VObdo/2/2021 (publikované ako R 91/2021): „Rozhodnutím, ktorým sa konanie pred odvolacím súdom o danej otázke končí pre účely posudzovania väd zmätočnosti v zmysle § 420 CSP, je aj rozhodnutie, ktorým odvolací súd rozhodol s konečnou platnosťou o odvolaní proti výroku o náhrade trov konania.“ Na toto rozhodnutie veľkého senátu nadväzovali viaceré ďalšie rozhodnutia najvyššieho súdu (7Cdo/255/2021, 6Cdo/70/2021, 5Cdo/33/2023). Je teda zrejmé, že v súčasnosti je už v judikatúre ustálený právny názor, že dovolanie proti rozhodnutiu odvolacieho súdu o nároku na náhradu trov konania podľa § 420 CSP prípustné je.

18. Ustanovenie § 420 písm. f) CSP zakladá prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania v tých prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv dovolateľa nadobudla intenzitu porušenia jeho práva na spravodlivý proces. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom; integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce súdne konanie. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle tohto ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnému procesnoprávnemu rámcu a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavne zaručených procesných práv spojených s uplatnením súdnej ochrany. Ide napríklad o právo na verejné prejednanie veci za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, zákaz svojvoľného postupu súdu, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na rozhodnutie o riadne uplatnenom odvolacom návrhu spojené so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutia spravodlivosti).

19. Súčasťou práva na spravodlivý proces je aj právo účastníka konania (strany sporu) na určitú kvalitu súdneho rozhodnutia a povinnosť súdu svoje rozhodnutie riadne odôvodniť. Súd sa musí účinne zaoberať námietkami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán, ktoré majú význam pre rozhodnutie (I. ÚS 46/05). Z uvedeného vyplýva, že k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f) CSP môže dôjsť aj nepreskúmateľnosťou napadnutého rozhodnutia (porov. I. ÚS 105/06, III. ÚS 330/2013, III. ÚS 47/2019, IV. ÚS 372/2020, 1Cdo/213/2019, 2Cdo/190/2019, 3Cdo/168/2018, 4Cdo/3/2019, 5Cdo/57/2019, 6Cdo/33/2020, 7Cdo/308/2019, 8Cdo/152/2018).

20. Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva, ako aj Ústavného súdu SR vyplýva, že nie na každý argument strany musia dať súdy odpoveď v odôvodnení rozhodnutia; ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (Ruiz Torija c. Španielsko z 9. decembra 1994, ods. 29, Hiro Balani c. Španielsko z 9. decembra 1994, Georgiadis c. Grécko z 29. mája 1997, Higgins c. Francúzsko z 19. februára 1998). Ústavný súd vyslovil, že súčasťou obsahu základného práva na spravodlivý proces je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a

skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (napr. rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 115/03, III. ÚS 119/03). Povinnosťou všeobecného súdu je uviesť v rozhodnutí dostatočné a relevantné dôvody, na ktorých svoje rozhodnutie založil. Dostatočnosť a relevantnosť týchto dôvodov sa musí týkať tak skutkovej, ako i právnej stránky rozhodnutia (napr. rozhodnutie ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 107/07).

21. V preskúmvanej veci dovolatelia namietali arbitrárnosť napadnutého odvolacieho rozhodnutia a nedostatočnosť jeho odôvodnenia. Dovolací súd im po dôkladnom preskúmaní napadnutého uznesenia odvolacieho súdu musel dať za pravdu. Z judikatúry ústavného súdu vyplýva, že arbitrárnosť (i zjavná neodôvodnenosť) rozhodnutí všeobecných súdov je najčastejšie daná rozporom súvislostí ich právnych argumentov a skutkových okolností prejednávaných prípadov s pravidlami formálnej logiky alebo absenciou jasných a zrozumiteľných odpovedí na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (napr. IV. ÚS 115/03).

22. Súd prvej inštancie (nadväzujúc na predchádzajúce zrušujúce uznesenie odvolacieho súdu) v uznesení zo 14. 2. 2020 č. k. 6C/53/2009-736 citoval odbornú literatúru (Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový poriadok, Komentár. Praha : C. H. Beck, 2016, s. 926-927), podľa ktorej „zásadu úspechu vo veci treba uplatniť aj na konania, v ktorých výška plnenia závisí od úvahy súdu (sudcovské právo) alebo od znaleckého posudku. V týchto prípadoch však nejde o procesne neúspešného žalobcu, ak mu bola priznaná aspoň časť žalobou uplatneného nároku. Nemožno ho totiž ad absurdum zaťažiť procesnou zodpovednosťou za predvídanie výsledku na základe úvahy súdu alebo znaleckej činnosti. Vhodným riešením potom bude, že žalobca má právo na plnú náhradu trov konania, avšak výlučne iba z prisúdenej sumy (nie zo sumy žalovanej).“ a v závere odôvodnenia uviedol, že žalobcov „považoval čo do právneho základu za plne úspešných“.

23. Odôvodnenie rozhodnutia súdu prvej inštancie teda smeruje k tomu, že žalobcom má byť proti žalovaným priznaná plná náhrada trov konania, avšak nie z celých žalobou uplatňovaných súm, ale len zo súdom priznanej (prisúdenej) sumy. Podobne odvolací súd v odôvodnení dovolaním napadnutého potvrdzujúceho uznesenia konštatoval, že plným úspechom žalobcu je úspech v základe uplatneného nároku s tým, že výška priznaných trov by sa odvíjala od sumy priznanej súdom. V tomto prípade však nedošlo k meritórnemu rozhodnutiu vo veci samej, teda nemožno hovoriť o „súdom priznanej“ či „prisúdenej sume“. Súd prvej inštancie sa v odôvodnení nevysporiadal s otázkou, ako riešiť túto situáciu (keď neexistuje „prisúdená suma“). Pri snahe odvolacieho súdu nebyť prehnane formalistický by bolo možné z obsahu odôvodnenia vyvodiť, že súd (analogiou) túto situáciu posúdil rovnako, ako keby boli žalobcovia vo veci samej plne úspešní čo do právneho základu svojich nárokov s tým, že namiesto prisúdenej sumy by sa (zrejme) za základ náhrady trov malo považovať plnenie, ktoré žalobcovia od žalovaných dosiahli po začatí konania pred súdom.

24. Túto úvahu, uvedenú v odôvodnení, však súd prvej inštancie nijako nepremietol do výroku uznesenia. Naopak, výroky IX., X., XI. a XII. uznesenia zo 14. 2. 2020 č. k. 6C/53/2009-736 (potvrdené napadnutým uznesením odvolacieho súdu), v ktorých boli výslovne uvedené ako základ pre výpočet trov plné sumy žalobou uplatnených nárokov žalobcov voči žalovaným (napr. „žalobcovi 1/ priznáva voči žalovanému 5/ nárok na náhradu trov konania o žalobe žalobcu 1/ voči žalovanému 5/ o zaplatenie sumy 1.730,52 eura v rozsahu 100 %“) nemožno vykladať inak, než tak, že žalobcom patrí plná náhrada trov z celých súm nárokov, ktoré uplatňovali v žalobe. Takto formulované výroky (plný nárok žalobcov na náhradu trov) však súd prvej inštancie nijako neodôvodnil. Plný nárok žalobcov na náhradu trov proti žalovaným v situácii, keď žalovaní procesne zavinili zastavenie konania len v rozsahu približne 11 - 12 % zo žalobou požadovaných peňažných plnení, okrem toho, že nie je odôvodnený, je aj v rozpore so základným princípom rozhodovania o náhrade trov konania, ktorým je princíp zodpovednosti za výsledok konania, resp. (v prípade zastavenia konania) princíp zodpovednosti za procesné zavinenie zastavenia konania.

25. Odvolací súd pritom potvrdil toto rozhodnutie súdu prvej inštancie bez toho, aby sa vysporiadal s jeho vyššie uvedenými nedostatkami. Nedal vôbec odpoveď na zásadnú otázku, prečo považoval za správne priznanie plnej (100 %) náhrady trov konania žalobcom 1/ a 2/ proti žalovaným 5/ a 6/, keď „úspech žalobcov“ (v tomto prípade meraný zodpovednosťou žalovaných za zastavenie konania) bol len v rozsahu 11 - 12 % zo žalobou požadovaných plnení. Taktiež nedal odpoveď na námietku dovolateľov, že súd prvej inštancie týmto rozhodnutím (v snahe nezaťažiť žalobcov „ad absurdum procesnou zodpovednosťou za predvídanie výsledku na základe úvahy súdu alebo znaleckej činnosti“) preniesol úplnú zodpovednosť za predvídanie výsledku konania na žalovaných. Takéto rozhodnutie je potrebné považovať za arbitrárne.

26. Dovolací súd považuje na tomto mieste za dôležité zdôrazniť, že ak má byť v konaniach, v ktorých výška plnenia závisí od úvahy súdu alebo od znaleckého posudku, priznaný žalobcovi nárok na náhradu trov konania len z prisúdenej sumy (resp. v prípade zastavenia konania zo sumy, ktorú mu žalovaný v priebehu konania po vykonaní znaleckého dokazovania zaplatil), musí to byť výslovne vyjadrené vo výroku rozhodnutia o nároku na náhradu trov (napr. formuláciou „žalobca má proti žalovanému nárok na náhradu trov konania počítanú z hodnoty súdom priznaného plnenia vo veci samej“, resp. „v rozsahu základu tvoreného sumou...“ a pod.). Nepostačuje uviesť v odôvodnení, že základom pre výpočet náhrady trov má byť plnenie priznané vo veci samej (a vo výroku ponechať bežne používanú formuláciu „žalobca má proti žalovanému nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %“). Ide totiž o zásadné obmedzenie nároku žalobcu na náhradu trov, ku ktorému nemôže pristúpiť vyšší súdny úradník v rozhodnutí o výške náhrady trov bez toho, aby mal k tomu výslovný príkaz v rozhodnutí sudcu o nároku na náhradu trov. Ak je v rozhodnutí sudcu uvedené, že žalobca má nárok na náhradu trov v rozsahu 100 % (resp. v celom rozsahu), vyšší súdny úradník môže zohľadniť už len účelnosť konkrétnych vynaložených trov, nemôže však znížiť základ (tarifnú hodnotu) pre výpočet náhrady trov.

27. Okrem toho sa však odvolací súd nevysporiadal ani s ďalšou zásadnou námietkou žalovaných 1/ a 2/, a to že tento spor (o vydanie bezdôvodného obohatenia zodpovedajúceho obvyklému nájomnému) vôbec nie je konaním, pri ktorom by výsledok konania závisel od úvahy súdu alebo od znaleckého dokazovania. Odôvodnenie odvolacieho súdu, že v danom prípade bola sporná všeobecná hodnota obvyklého nájmu a že pre posúdenie tejto otázky boli potrebné odborné znalosti, nie je podľa dovolacieho súdu dostatočné a bolo potrebné dať za pravdu argumentu dovolateľov (uvedenému už v odvolaní), že takéto odôvodnenie by bolo možné použiť v každom konaní, kde bolo vykonávané znalecké dokazovanie, pričom však odklon od základného princípu zodpovednosti za výsledok konania (prípadne zodpovednosti za zavinenie zastavenia konania) možno pripustiť len ako výnimku, ktorá musí byť odôvodnená osobitnými okolnosťami.

28. Pokiaľ teda odvolací súd v napadnutom uznesení potvrdil priznanie náhrady trov konania žalobcom proti žalovaným v celom rozsahu napriek tomu, že konanie bolo skončené bez meritórneho rozhodnutia a žalovaným možno pripísať zodpovednosť za zastavenie konania len v rozsahu 11 - 12 % žalobou uplatňovaných súm bez toho, aby to dostatočne zdôvodnil, išlo o nesprávny procesný postup, ktorým znemožnil žalovaným (dovolateľom), aby uskutočňovali svoje procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu ich práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f) CSP. Ich dovolanie bolo preto dôvodné, v dôsledku čoho dovolací súd zrušil uznesenie odvolacieho súdu v napadnutej časti a vec vrátil tomuto súdu na ďalšie konanie (§ 449 ods. 1 a § 450 CSP).

29. Vzhľadom na to, že od výroku napadnutého uznesenia, ktorým odvolací súd potvrdil rozhodnutie súdu prvej inštancie o trovách konania, bol závislý výrok o trovách odvolacieho konania, keďže nárok na náhradu trov odvolacieho konania medzi žalobcami 1/, 2/ a žalovanými 1/, 2/ (pôvodne žalovanými 5/, 6/) závisel od rozhodnutia o odvolaní žalovaných 1/ a 2/, bolo nevyhnutné zrušiť dovolaním napadnuté uznesenie aj vo výroku o trovách odvolacieho konania, avšak len v časti, ktorá sa týkala dovolateľov, teda vo vzťahu k nároku na náhradu trov odvolacieho konania medzi žalobcami 1/, 2/ a (pôvodnými) žalovanými 5/, 6/.

30. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, odvolací

súd je viazaný právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP). V ďalšom konaní bude úlohou odvolacieho súdu vysporiadať sa s tvrdením žalovaných 1/ a 2/ o ich nedôvodnom zaťažení zodpovednosťou za predvídanie výsledku konania, ako aj s ich argumentom, že tento spor (o vydanie bezdôvodného obohatenia zodpovedajúceho obvyklému nájomnému) nie je konaním, pri ktorom by výsledok konania závisel od úvahy súdu alebo od znaleckého dokazovania a s okolnosťami, ktoré uvádzali ako dôvody pre nepriznanie náhrady trov žalobcom (najmä správanie oboch strán a ich postoj k predmetu konania v jeho priebehu).

31. O trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania rozhodne odvolací súd (§ 453 ods. 3 CSP).

32. Návrh na odklad právoplatnosti resp. vykonateľnosti rozhodnutia odvolacieho súdu dovolatelia zdôvodnili tým, že je predpoklad, že na základe napadnutého uznesenia odvolacieho súdu súd prvej inštancie vyčíslil trovy konania a oni ich budú musieť zaplatiť. K tomu dovolací súd uvádza, že išlo len o predpoklad, ktorého naplnenie (t. j. reálne uloženie povinnosti na konkrétne peňažné plnenie) dovolatelia nepreukázali (a ani netvrdili) ani v dovolaní, ani neskôr v priebehu dovolacieho konania. Čo je však podstatnejšie, dovolatelia nezdôvodnili návrh na odklad právoplatnosti resp. vykonateľnosti žiadnymi dôvodmi hodnými osobitného zreteľa (§ 444 ods. 1, ods. 2 CSP). Skutočnosť, že na základe právoplatného rozhodnutia odvolacieho súdu (v tomto prípade však až na základe ďalšieho uznesenia súdu prvej inštancie) bude dovolateľ povinný zaplatiť súdom priznané peňažné plnenie, nemôže byť sama o sebe dôvodom pre odklad vykonateľnosti napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu. Pri takomto výklade by totiž dovolací súd musel odložiť vykonateľnosť všetkých dovolaní napádaných rozhodnutí odvolacích súdov ukládajúcich povinnosť na plnenie. Odklad vykonateľnosti resp. odklad právoplatnosti však musí zostať výnimočným inštitútom, ktorý musí byť zdôvodnený osobitnými okolnosťami hodnými osobitného zreteľa (najmä vážne a ťažko reparovateľné následky na strane dovolateľa) za súčasného zváženia dôsledkov, ktoré bude mať vo vzťahu k druhej strane sporu. Keďže dovolací súd nezistil splnenie podmienok pre vyhovieť návrhu na odklad, v súlade so svojou ustálenou praxou o tom nevydal samostatné rozhodnutie. Uvedený procesný postup z ústavnoprávneho hľadiska považoval za udržateľný aj Ústavný súd Slovenskej republiky (m. m. IV. ÚS 158/2022, IV. ÚS 442/2022).

33. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.